

**Teema:** Avaldus seoses Ülle Madise presidendikampaania aruandlusega  
(Re: TEABENÕUE: Ülle Madise valimiskampaania läbipaistvusaruande materjalid)

**Saatja:** Märt Põder <tramm@p6drad-teel.net>

**Kuupäev:** 28.08.26, 18:05

**Saaja:** erjk@riigikogu.ee

Lgp ERJK!

Edastasin teile allviidatud pöördumise, kuna teie töökorras kirjeldatud ülesandeks on kontrollida poliitiliste erakondade ja kandidaatide, sh üksikkandidaatide tegevuse vastavust erakonnaseaduses sätestatud nõuetele. Kuigi minu teada presidendivalimiste kampaania kohta täpne regulatsioon puudub, on Ülle Madise presidendikandidaadina ilmselt teatud laadi üksikkandidaat.

Muude valimiskampaaniate analoogia põhjal algab kampaania ammu enne kandidaatide ametlikku registreerimist ning seda võiks eeldada ka presidendivalimiste puhul. Ametisoleva õiguskantsleri valimiskampaania võis nt alata tema kandidatuuri avaliku väljahõikamisega 31.07 SDE poolt, aga kuna tema kandidatuuri arutati juba varem ning teda peeti erakonnavälistest kandidaatidest favoriidiks juba 11.01 politoloogide vestlusringis [1], siis võib kampaania algusaeg olla ka mistahes varasem kuupäev.

Ilmselt on selge, et ametisolev õiguskantsler ei saa olla ise oma kampaaniakulude läbipaistvuse ja seaduslikkuse järelevalvaja, mis tõstatab küsimuse, et kas ERJK kavatseb rakendada oma seadusest tulenevaid kohustusi ka presidendivalimiste kampaania järelevalvamiseks.

Erakonnaseaduse järgi on ERJK ülesanne kontrollida erakonna, valimisliidu ja üksikkandidaadi tegevuse vastavust erakonnaseaduses sätestatud nõuetele ning seadus näeb ette ka kampaania rahastamise ja annetuste üle järelevalve teostamise. ERJK enda töökord sõnastab komisjoni ülesande samuti üldiselt, sidumata seda üksnes Riigikogu või kohalike valimistega.

Seetõttu tekib küsimus, millest lähtuvalt peaks presidendivalimiste kampaania sellisest järelevalvest välja jääma ning kas pelk asjaolu, et presidendivalimiste kampaania rahastamise kohta ei ole kehtestatud sama üksikasjalikku aruandlusregulatsiooni nagu teiste valimiste puhul, saab olla piisav alus järelevalve puudumiseks.

Küsimuse muudab minu hinnangul eriti oluliseks, et presidendikandidaadi kampaania ajaline ja rahaline ulatus, kampaaniasse panustamise erinevad vormid ning selles osalevad isikud on seni jäänud avalikkuse jaoks kahetsusväärset ebaselgeks. Avalikkusele ei ole seetõttu praegu selgelt teada, millal kampaania faktiliselt algas, milliseid ressursse selle ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks kasutatakse, kes neid ressursse pakub või millises ulatuses toimub kampaania kandidaadi enda asemel või nimel tegutsevate isikute kaudu.

Kuidas ERJK sellist olukorda käsitleb? Kas komisjon leiab, et tema seadusest tulenev ülesanne kontrollida poliitilise kampaania rahastamise seaduslikkust ja läbipaistvust laieneb ka presidendivalimiste kampaaniale ning sellest tulenevalt peaks komisjon ka presidendikandidaadilt kampaania kohta aruandlust nõudma?

Kui ERJK leiab, et presidendivalimiste kampaania tema järelevalve alla ei kuulu ja komisjon ei kavatse kandidaatidelt kampaania rahastamise kohta aruandlust nõuda, siis kas ERJK hinnangul ei teki soovimatu olukord, kus presidendikandidaadi kampaania rahastamine võib jääda sõltumatu kontrolli ja avaliku läbipaistvuskohustuse alla? Kuidas oleks sellisel juhul tagatud, et kampaaniat ei rahastataks varjatult, sealhulgas keelatud annetuste või muude rahaliselt hinnatavate hüvedega?

Eriti oluline tundub see küsimus, kuna presidendikandidaat on samal ajal ametis põhiseadusliku institutsiooni juhina, kellelt eeldatakse sõltumatust ja erapooletust. Kas ERJK hinnangul on sellises olukorras piisav, et kampaania rahastamise läbipaistvus sõltub kandidaadi enda paremast äranägemisest, või peaks seda sõltumatult kontrollima ERJK või hoopis mõni muu avalik asutus?

Palun ERJK-l anda hinnang sellele, kas ja millises ulatuses peab komisjon oma seadusest tulenevaid järelevalveülesandeid täitma minu allolevas kirjas toodud ja avalikult teadaolevate faktide valguses presidendivalimiste kampaania puhul ning kuidas on komisjoni hinnangul sellises kampaanias tagatud rahastamise läbipaistvus juhul, kui ERJK järelevalvet ei teosta.

Märt Pöder  
+372 55643754

[1] <https://www.err.ee/1609907365/politoloogid-tanavused-presidendivalimised-toimuvad-keerulisel-ajal>

28.08.26 16:58 Märk Pöder kirjutas:

Lgp õiguskantsler!

Meedias avaldatu põhjal on teada, et palkasite ühel täpsustamata reedel oma valimiskampaania asju korraldama suhtekorraldaja:

Esmaspäeval enda kandideerimisest presidendivalimistel teatanud õiguskantsler Ülle Madise võttis end nõustama konsultatsioonifirma Tuum Consulting. "Ülle helistas mulle reedel ja palus abi ning mõistagi olin ma nõus. Tema jaoks on kõige olulisemad väärtused ausus ja läbipaistvus ja need on ka meile väga olulised," sõnas Tuum Consultingu asutaja ja kommunikatsiooniekspert Põim Kama ERR-ile. [1]

Avalikkusele pole teada, millal faktiliselt algas õiguskantsleri presidendikampaania, aga selle üle on arutletud nii Riigiõiguse blogis [2] kui meediaväljaannetes [3], aga ka sotsiaalmeedias [4].

Lisaks sellele, et pole teada Tuum Consultingu osaluse algus valimiskampaanias, pole ka teada selle ulatus. Näiteks on vandeadvokaat Allar Jõks andnud alates 31.07 eri meediaväljaannetele intervjuusid selgitusega, et õiguskantsler seda oma sõltumatuse ja erapooletuse nõude tõttu ise teha ei saavat, st käitudes ametisolevat õiguskantslerit esindava advokaadina:

"Jõks tõi välja, et Ülle Madise vaikib seetõttu, et õiguskantslerina ei tohi ta mingit initsiatiivi näidata. Ta märkis, et Madise peab täitma oma ametiülesandeid erapooletult ja pühendunult, vältides ükskõik mis moel sidumist ühegi erakonnaga." [5]

Jõksi tegevus paistab süstemaatiline, sest ta on võtnud Ülle Madise eest sõna

enne tema kandidatuuri avalikku väljakuulutamist 17.08 paari nädala vältel järjepidevalt:

- \* 30.07 Maalehes <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120599197/allar-joks-paljastab-presidendikampaania-telgitagused-nouti-koalitsioonide-muutmist-ja-ministrikohti>
- \* 30.07 Postimehes <https://www.postimees.ee/8516866/allar-joks-miks-ulle-madise-ei-utle-ometi-kandideerimise-kohta-ei-voi-jah>
- \* 5.08 Eesti Ekspressis <https://ekspress.delfi.ee/artikkel/120601511/presidendivalimiste-favoriit-ulle-madise-kes-ei-lepi-vastusega-et-nii-on-alati-tehtud>
- \* 09.08 ETVs <https://www.err.ee/1610106133/erakondade-esindajad-jaavad-madise-rollikonfliktis-eriarvamusele>
- \* 13.08 Kuku raadios <https://kuku.postimees.ee/podcast/mis-meist-saab/313618>
- \* 14.08 Postimehes <https://www.postimees.ee/8527447/kuku-allar-joks-presidendi-rahvast-uhendav-roll-on-ulemustifitseeritud>
- \* 15.08 Õhtulehe TVs <https://digileht.oh tuleht.ee/1164648/ol-tv-kerge-uurib-elu-allar-joks-presidendi-roll-on-meelde-tuletada-eestit-ei-saa-rikkaks-reguleerida->

Loetelu ei pruugi olla ammendav, aga tõstatab õigustatud küsimuse, kas see tegevus on vahetult seotud presidendikandidaat Ülle Madise kampaania ja palgatud suhtekorraldusettevõttega ning peaks olema kajastatud vastavas kampaaniakulude või kampaania läbipaistvuse aruandes. Õiguskantsler ise on osutanud, et käsitleb Jõksi enda eestkõnelejana:

"Allar Jõks kirjeldas olukorda täpselt. Kui Riigikogu liikmed leiavad kellegi, kellel on piisavalt lai toetus (Põhiseadus nõuab laia toetust, sest Vabariigi President peab olema erapooletu), küsivad nad temalt presidendikandidaadina ülesseadmiseks nõusolekut. Tähtaeg on 24. august." [6]

Samamoodi siinkirjutajale 12.08 avaldust [7] täpsustavas kirjavahetuses:

"Aitäh küsimast. Allar Jõks, Juhan Kivirähk ja mitu teist asjatundjat on suurepäraselt ja täpselt olukorra lahti seletanud, oletan, et oled neid selgitusi näinud. Kui vaja, otsin viited."

Kuna Ülle Madise on erakondade poolt avalikkuses ametlikult käidud välja presidendikandidaadina vähemalt alates 1.07 [8], siis võib oletada, et samal ajal käisid juba ka valimiskampaania tegevused. Õiguskantsler pole siiski informeerinud avalikkust läbipaistvalt oma kampaaniast [9], vaid on teadvalt lasknud avalikkuses enda eest kõneleda endisel õiguskantsleril ja praegusel vandeadvokaadil Allar Jõksil.

Õiguskantsleri valimiskampaania on kätkenud endas ka varjatud suhtlust erakondade esindajatega, mille kohta andis tunnistust juba ülalviidatud 1.07 teadaandes Tanel Kiik, sj selliste kuluaariläbirääkimiste tulemusena kinnitasid Ülle Madise sõnaselget valmisolekut presidendiks kandideerida 3.08 Lauri Hussar [10] ja Õnne Pillak [10].

Kuna õiguskantsler on teatanud, et tema eesmärk on valimiskampaanias säilitada tema sõltumatus ja erapooletus, siis eeldan, et kõik kampaaniaga seotud kontaktid, arutelud, kokkulepped ja lubadused on õiguskantslerilt nõutud sõltumatuse tõendamiseks registreeritud.

Lähtuvalt oma põhiseaduslikust õigusest õiguskantsleri sõltumatusele taotlen,

et mulle edastataks ametisoleva õiguskantsleri kampaania läbipaistvusaruanne või selle koostamise aluseks olevad materjalid (nt õiguskantsleri täielik kirjavahetus, suhtlusrakenduste logi, telefonikõnede väljavõte, kohtumiste kalender vmt jne), mille abil võiksin kodanikuna veenduda õiguskantsleri sõltumatuses tema valimiskampaania ajal.

Palun edastada soovitud teave digitaalses vormis minu meiliaadressile või suuremate failide edastamise korral leppida kokku failide edastamise viis.

Märt Pöder  
+372 55643754

- [1] <https://www.err.ee/1610111917/ulle-madise-vottis-end-noustama-kommunikatsioonifirma>
- [2] <https://www.riigioigus.ee/blogi/oiguskantsleri-presidendikandidatuur/>
- [3] <https://arvamus.delfi.ee/artikkel/120602855/mart-poder-oiguskantsler-usub-vist-et-saadikuid-saab-survestada-tema-poolt-haaletama-varem-on-ta-seda-alati-tauninud/> ja <https://arvamus.postimees.ee/8528980/mart-poder-madise-palus-lisaaega-oiguskantsleri-presidendiks-kandideerimise-seaduslikkuse-kohta-vastamisel>
- [4] <https://www.facebook.com/boamaod/posts/pfbid02Yi3uG4rTYfyHWhtFh5u9sTXUPNTU5bsbCbyhXy4k1hvRUBLca5b87hPgyqMkp5oUl>
- [5] <https://www.postimees.ee/8516866/allar-joks-miks-ulle-madise-ei-utle-ometi-kandideerimise-kohta-ei-voi-jah>
- [6] <https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/2026-08/Voimalikust%20rollikonfliktist.pdf>
- [7] <https://gafgaf.infoaed.ee/posts/madise-kandideeriks-rollikonfliktis/>
- [8] <https://www.err.ee/1610067439/sotsid-pakuvad-presidendikandidaadinakaalumiseks-ulle-madiset>
- [9] <https://www.err.ee/1610068006/ulle-madise-ma-ei-ole-kandideerimiseks-kellelegi-nousolekut-andnud>
- [10] <https://www.ohutleht.ee/1163753/tv3-video-hussar-ulle-madise-utles-mulle-sona-sonalt-nii->
- [11] <https://www.err.ee/1610101681/pillak-madise-on-presidendiks-kandideerimise-valmisolekut-valjendanud>

27.08.26 13:23 Märt Pöder kirjutas:

Ma ei saanud aru, et oleksid vastanud -- võib-olla jäi see siis vormilt isikliku suhtluse ridade vahele?

Ma tõepoolest palusin ning kinnitasin kõigis täpsustavates kirjades, et sooviksin ametlikku ja taasesitatavas vormis vastust algses pöördumises esitatud küsimusele. Kuna sa OKS §12 lg1 tegevuse piiranguid isegi ei maini, siis ei saa kuidagi pidada su kirju vastuseks selgitustaotlusele.

Kui soovivad, siis lugupidamisest võime rääkida küll, aga seda juba täiesti eraldi teemana!

Märt

27.08.26 12:16 Ülle Madise - OKK kirjutas:

Tere! Vastasin täpselt küsimusele. Ei ole sisulist ega vormilist probleemi. Vahepeal on kõik päevad olnud 16-tunnised, praegugi väga suur ajapuudus. Täiendav selgitus on mõeldav lisaks. Kõik oluline aga öeldud. Ei ole ei sisulist ega näilist rollikonflikti; väide, et kandideerimiseks ei tohtinud nõusolekut anda, on põhiseadusevastane. Õiguskantsleril, riigikontrolöril ega riigikohtunikul ei ole keelatud

presidendiks kandideerida. Pidasin silmas seda, et kui jõuan, kirjutan presidendi põhiseadusliku rolli lahti, äkki see aitab paremini mõista, miks rollikonflikti ei ole. Kahjuks ei ole olnud aega seda kirjatööd lõpetada. Seaduse mõttes nõutav see ei ole, aga Sinust lugu pidades püüaksin lõpuni vaielda. Nüüd pean jälle jooksuma, olengi juba hilineanud. Ülle

-----Original Message-----

From: Märt Pöder <[tramm@p6drad-teel.net](mailto:tramm@p6drad-teel.net)>

Sent: Thursday, August 27, 2026 12:10 PM

To: Ülle Madise - OKK <[ylle.madise@oiguskantsler.ee](mailto:ylle.madise@oiguskantsler.ee)>

Subject: Re: Presidendiks kandideerimise õiguslik alus

Tere, Ülle!

Algsest pöördumisest on nüüd kaks nädalat ja kui see oli selgitustaotlus, siis peaks vastamise tähtaeg olema täna?

Tegin avalikku taskurätikusse mõned sõlmed, et meelest ei läheks. Saan aru taktikalisest soovimatusest vastata viivitamatult, aga kasvõi sportlikust huvist oleks enne tegelikku hääletusvooru huvitav kuulda ametisoleva õiguskantsleri selgitust.

On muidugi mõnevõrra kummaline, kui avalikku huvi peab toetama sportliku huviga -- aga küllap on siis olukord piisvalt erakorraline!

Märt

13.08.26 07:55 Ülle Madise - OKK kirjutas:

Jaa, ka põhjalikum selgitus on võimalik. Mul tekib aeg see kirja panna aga alles mitme päeva pärast. Võimalik, et tuleb alustada parlamentaarse presidendi kui sõltumatu ja erapooletu riigiametniku rolli lahtikirjutamisest. Päriselt, siin ei ole mingit sisulist probleemi, ei saagi olla. Ka kohtunikke võidakse parlamentaarse presiddndi ametisse valida. Otsevalimisel oleks probleem. Kuna sisulist probleemi pole, siis kohe seda süsteemselt lahti kirjutada ei saa, koormus suur. Loodan, et mõistad ja arutame siis edasi. Rõõmsat päeva! Ülle

-----  
--

\*From:\* Märt Pöder <[tramm@p6drad-teel.net](mailto:tramm@p6drad-teel.net)>

\*Sent:\* Thursday, 13 August 2026 07:35:53

\*To:\* Ülle Madise - OKK <[ylle.madise@oiguskantsler.ee](mailto:ylle.madise@oiguskantsler.ee)>

\*Subject:\* Re: Presidendiks kandideerimise õiguslik alus Tähelepanu!

Tegemist on välisvõrgust saabunud kirjaga.

Tundmatu saatja korral palume linke ja faile mitte avada.